

เรื่อง กลองแหว และกลองปู้จา ศรัทธาชุมชนลาว(ยวน)

รายละเอียด

กลองแหว เป็นกลองพื้นบ้านมีในภาคเหนือ มีลักษณะคล้ายกับกลองยาว แต่ใหญ่และยาวกว่ามาก ตัวกลองทำด้วยไม้เนื้อแข็ง เป็นกลองซึ่งด้วยหนังหน้าเดียว มีหนังเส้นใหญ่ตึงหน้ากลองไว้โดยรอบยาวตลอดไหล่กลองแหวคอด ตอนท้ายเรียวและบานปลายคล้ายรูปกรวย ช่วงท้ายของกลองกลิ้งควั่นเป็นปล้องๆ มีหลายขนาด โดยมีหน้ากลองกว้างประมาณ 35-40 ซม. ความยาวของไหล่กลองประมาณ 75-80 ซม. และความยาวช่วงท้ายประมาณ 95-100 ซม.

กลองแหว เป็นชื่อเรียกที่มีความหมายถึง ลักษณะรูปร่างของหุ่นกลองที่คล้ายกับ "สะเວ" นอกจากนั้นยังอื่นมีชื่อเรียกขานแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น บ้างก็เรียกตามรูปร่างลักษณะที่เห็น หรือเรียกตามเสียงที่ได้ยิน บ้างก็เรียกตามตำนานที่เล่าขานสืบต่อกันมา เช่น กลองเป็งมง, กลองตักเส็ง และกลองอืด เป็นต้น ก่อนการตีจะ

ต้องถ่วงน้ำหนักลงด้วยวัสดุเหนียวๆ ที่เรียกว่า จ่ากลอง ทำมาจากข้าวเหนียวหนึ่งบดผสมกับซีเมนต์ แล้วแต่สูตรของแต่ละคน หรือใช้กล้วยตากอบน้ำผึ้งบด ตัดไว้บริเวณน้ำหนักลงเพื่อเพิ่มความดังกังวาน

กลองแหว สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ตามขนาดและเสียง คือ กลองแหวเสียงใหญ่ เสียงกลาง และเสียงเล็ก ซึ่งแต่ละประเภทจะมีขนาดของตัวกลองที่แตกต่างกันไปตามลำดับ โดยปกติกลองแหวที่ใช้ในภาคเหนือ จะบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ คือ ตะลัดโป๊ด สว่า (ฉาบใหญ่) ฆ้องอ้อย ฆ้องโห่ียง โดยตีเป็นเครื่องประกอบจังหวะบรรเลงร่วมกันไปตลอดรวมเรียกว่า วงกลองตั้งโห่ง และในบางโอกาสมักนิยมใช้เครื่องเป่าที่มีเสียงดังประกอบด้วย คือ แหน ซึ่งมี 2 เล่า ได้แก่ แหนน้อย และแหหลวง หรืออาจจะมีการเพิ่มจำนวนเครื่องประกอบจังหวะไปตามความนิยมของท้องถิ่นนั้น ๆ แต่เดิมกลองแหวเป็นกลองที่อยู่ประจำตามวัดเกือบทุกอาราม ในจังหวัดทางภาคเหนือ ใช้ตีเป็นสัญญาณประจำวัด เช่น ตีเป็นกลองเพล ตีเป็นสัญญาณชุมนุมสงฆ์ในพิธีสังฆกรรม หรือรวมกระทำกิจกรรมอื่น ๆ และใช้ร่วมในงานบุญต่างๆ เช่น แห่นาขบวนควัตาน หรือเมื่อมีงานฉลองศาสนา สถานที่ของวัดที่เรียกว่า ปอยหลวง งานบวชเณรที่เรียกว่า ปอยลูกแก้ว ซึ่งถือเป็นงานที่สำคัญมาก นอกจากนี้ยังมีการนำมาประกวดแข่งขันประชันเสียงกัน ซึ่งจะจัดในระหว่างเดือน 3 เดือน 4 ซึ่งตรงกับเดือนอ้ายเดือนยี่ในภาคกลาง หรือใช้แห่ประกอบการฟ้อน เช่น ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ในปัจจุบันนิยมนำมาแห่ในขบวนสำคัญต่างๆ โดยทั่วไป รวมถึงการแสดงบนเวทีให้นักท่องเที่ยวต่างถิ่นได้ชมอีกด้วย

จากแผนที่วัฒนธรรมข้าวเหนียวของอาจารย์วิถิ พาณิชพันธ์ กล่าวถึงพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมยวน มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภาษา ความเชื่อ อาหาร คล้ายคลึงกัน ตากถูกกำหนดให้อยู่ในแผนที่ทางวัฒนธรรมดังกล่าว ซึ่งน่าจะเป็นเพียงนักวิชาการไม่กี่ท่าน ผลงานวิชาการไม่กี่ชิ้นที่ช่วยยืนยันถึงการตั้งถิ่นฐานของยวนในเมืองตากได้เด่นชัด ประจักษ์พยานที่บ่งชี้ถึงการตั้งถิ่นฐานของลาว(ยวน)ในเมืองตากปรากฏให้เห็นหลายสิ่ง เช่น การแต่งกาย ที่ปรากฏให้เห็นจากจิตรกรรมฝาผนังในวัดต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในชุมชนลาว(ยวน) ภาษาพูด(ปากลาว) อาหาร ประเพณี

นอกจากนั้นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชุมชนคนลาวในด้านดนตรีนั้นคือ วงกลองคณะหัววัดต่าง ๆ ในย่านชุมชนลาว ดังเช่น วงกลองปุจาคณะศรัทธาวัดเชียงทองบน ผู้เขียนจำความได้ว่า ในงานวันออกพรรษาทุกปีที่วัดเชียงทองบนจะมีประเพณีตักบาตรเทโวฯเป็นประจำ โดยพระสงฆ์จะเดินลงมาจากวัดเชียงทองที่ตั้งอยู่บนเนินเขา ลูกเล็ก ๆ แล้วจึงเดินผ่านในย่านชุมชนต่าง ๆ ในตัวเมืองตาก ภายใตขบวนมีการตีกลองปุจา เพื่อเป็นพุทธบูชา อยู่เสมอ ที่ยังพอจะมีเค้าให้เห็นเพียงไม่กี่แห่ง หรือเมื่อคราวขบวนแห่กระถางสายเมื่อหลายปีก่อนชุมชนในแถบเขื่อนยันฮียังคงแห่ขบวนด้วยการฟ้อนเล็บวงกลองตั้งโห่งให้เห็นสิ่งนี้น่าจะเป็นหลักฐานถึงการสืบสานการเล่นเครื่องดนตรีของชุมชนคนลาวในเมืองตาก

คำสำคัญ : กลองแหว, กลองปุจา

ที่มา : <https://www.facebook.com/laoruengmuengtak/photos/673454162744794>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2022-02-01

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2043&code_db=610004&code_type=TK001

The Office Of Academic Resource Information And Technology